

OB ZAKLJUČKU 34. KONGRESA ITALIJANSKE SOCIALISTIČNE STRANKE**NADALJUJE SE PROCES NOTRANJEGA RAZČIŠČEVANJA****Na občnem zboru je spet zmagala Nennijeva struja - Dokončni in brezpogojni pri-
stanek na demokratični način političnega boja glavna značilnost letošnjega kongresa**

Po pet dni trajajočih razpravah se je v ponedeljek zjutraj v Milanu zaključil 34. kongres Italijanske socialistične stranke. Kongresa se je udeležilo 560 odposlancev, ki so zastopali nekaj manj kot pol milijona strankinih članov in ki so ob koncu del izvolili 81 članov novega osrednjega odbora stranke.

Za potek letošnjega občnega zbora italijanskih socialistov je v Italiji vladalo izredno veliko zanimanje. Politične kroge je predvsem zanimalo, če in kako bo strankin glavni tajnik Pietro Nenni vzdržal napad svojih nasprotnikov, ki so se ob tej priložnosti združili in nastopili enotno. Da si bo Nenni ohranil zaupanje večine stranke, ni bilo dvoma, kajti že pred kongresom je bilo znano, kako bo volila ogromna večina odposlancev. Po strankinih pravilih se je moral namreč vsak delegat strogo držati sklepov federacije, ki jo je predstavljal.

TRI STRUJE

Bolj kot izid kongresa so torej javnost zanimala poročila voditeljev različnih strankinih struj in razprava o teh poročilih.

Za premoč v socialistični stranki se danes v glavnem bijejo tri struje: avtonomistična, ki jo vodi Pietro Nenni, levičarska, katere najvidnejši predstavnik je poslanec Tullio Vecchietti, in končno struja, katere voditelj je poslanec Lelio Basso.

Ker so, kot smo že omenili, Nennijevi nasprotniki nastopili enotno, sta na občnem zboru nastali dve fronti. Na eni strani so bili avtonomisti, na drugi pa levičarji in vsi ostali.

KAJ HOČEJO AVTONOMISTI

Iz poročila Pietra Nennija in iz resolucije, ki jo je predlagala njegova skupina in je bila sprejeta z večino glasov, je razvidno, da so avtonomisti trdno odločeni nadaljevati politiko, ki so jo izbrali pred približno šestimi leti, ko so prekinili tesno sodelovanje in stalne skupne nastope s komunisti.

»V današnjih zgodovinskih pogojih«, pravi med drugim resolucija, »je boj za socializem v zahodni družbi in v Italiji lahko zmagovit, če ga vodi socialistična stranka, ki more zagotoviti utrditev in razmah demokratičnih svoboščin. Zato kongres poudarja pravilnost politike demokratične alternative in vidi v avtonomiji socialistične stranke sredstvo, ki je potrebno, da se takšna politika uresniči.«

»Avtonomija«, nadaljuje resolucija, »pomeni popolno neodvisnost od ciljev, ki jih zasledujeta vzhodna in zahodna vojaška bloka«, a pomeni hkrati, da je stranka dokončno in brezpogojno izbrala demokratični način političnega boja za dosego in izvrševanje oblasti in da je to edina pot, po kateri Italija lahko pride do socializma.

V resoluciji je tudi pojasnjeno, kaj pomenita besedi »demokratična alternativa«. To je politika, ki »istoveti boj za socializem z bojem za demokracijo« in ki se danes bori zlasti proti »sredinskim konservativnim blokom in proti klerofašizmu«.

ODLOČEN PRELOM

Iz tega, kar smo objavili, nedvomno izhaja dvoje. Prva ugotovitev je, da avtonomisti pojmujejo demokracijo v zahodnem smislu, se pravi, da priznavajo koristnost in celo nujnost večstrankarskega sistema. Zaradi tega pomeni zadnji milanski kongres za socialistične avtonomiste nov, odločen prelom s preteklostjo in zlasti konec »ljudskih front« in podobnih oblik sodelovanja s komunistično stranko. To pa je hkrati druga važna ugotovitev, ki jo lahko naredimo, če globlje proučimo besedilo omenjene resolucije.

Vsi politični opazovalci — tudi izraziti desničarji — priznavajo, da je bil Nenni, kar zadeva ta vprašanja, nenavadno odkrit in da sta zato njegova pripadnost ter privrženost demokraciji izven vsakega dvoma.

RAZLIČNA MNENJA

V posameznih italijanskih političnih strankah pa obstajajo najrazličnejša mnenja o stališčih, ki jih je Nenni zavzel do drugih vprašanj.

Tako je demokristjanski vodilni dnevnik Il Popolo pred dnevi odločno grajal zlasti Nennijevo nevtralnost v zunanji politiki ter tolmachenje sestavljanja sredinsko-levičarskih občinskih upravnih odborov, ki naj bi, kot je poudaril Nennijev sodeavec poslanec Lombardi, predstavljali »sredstvo za razdvajanje katoliških sil«.

Določeni demokristjanski krogi nadalje poudarjajo, da so avtonomisti v tekmi z ostalimi levičarji v stranki nekoliko nazadovani v primeri s prejšnjim kongresom, saj so zgubili 1,8 odstotka pristašev. Združena levica pa je napredovala za nad 3 odstotke in predstavlja skupno 41,92 odstotka vseh članov.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Nova ulična protislovenska demonstracija

Zloglasni »Odbor za narodno budnost« je obnovil svojo dejavnost. V ponedeljek se je na tržaških ulicah spet pojavila skupina italijanskih mladincev ter uprizorila novo protislovensko demonstracijo. Ker je v ponedeljek, 20. marca, poteklo natančno 13 let, odkar so Francija, Anglija in Amerika obljubile, da se bodo zavzemale, da pride celotno Svobodno tržaško ozemlje spet pod Italijo, so mladinci to obetnico izkoristili ter organizirali novo iredentistično manifestacijo z izrazitim protislovenskim značajem.

Potem ko so položili venec pred cerkvijo Sv. Antona Novega, kjer je leta 1953 v znanih spopadih s policijo zgubil življenje mladi Tržačan, so demonstranti krenili proti Korzu in nato hoteli v sprevedu priti do Velikega trga, kjer bi se polaganje venca ponovilo.

Na poti proti Velikemu trgu so prepevali italijansko himno ter jo kot običajno vsa-

kokrat zaključili z znanim sramotilnim refrenom na račun jugoslovanskega predsednika Tita. Vmes pa so v zboru z'ogovali »Fora i ščavi« (Ven s Slovenci), Smrt Slovincem itd.

Kar mora vsakega Slovenca in tudi poštenega Italijana najbolj razburiti, je, da se je vse to dogajalo ob prisotnosti policijskih oblastev, ki so nesramno ravnanje mladih razgrajavev dolgo mirno dopuščala. Saj so intervenirala šele, ko se je spreved bližal Velikemu trgu in so demonstranti pričeli sramotiti generalnega komisarja Palamaro.

Spričo nove šovinistične protislovenske gonje, kar je treba tudi spraviti v tesno zvezo z neuspehom jugoslovansko-italijanskih razgovorov v Rimu, je jasno, da že sam čut samoohrane nalaga Slovincem dolžnost, da si poiščejo nova sredstva in načine dela za obrambo najosnovnejših narodnih pravic in narodnega obstoja,

RADIO TRST A

- NEDELJA, 26. marca, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 Slovenske narodne pesmi; 10.00 Prenos maše iz stolnice Sv. Justa; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj — Kronika tedna v Trstu; 14.45 Pojeta Ivo Robič in Marjanca Deržaj; 15.20 Ivan Matetič Ronjgov; Roženice; 17.00 Tržaški obiski: Barkovlje; 19.00 Nedeljski vestnik; 21.00 Iz zakladnice slovenskih narodnih pesmi: »Hozana, hozana Jezus je skozi svoje mesto hodil« (Marija Tomazin).
- PONEDELJEK, 27. marca, ob: 18.00 Italjščina po radiu; 18.30 Koncert baročne glasbe; 19.00 Postno predavanje — dr. Stanko Janežič: »Kristus, naša pot k Bogu«; 20.00 Športna tribuna; 20.30 Richard Wagner: »Mojstri pevci Nürnberški«, opera v treh dej. Približno ob 22.00 »Nove knjige in izdaje«.
- TOREK, 28. marca, ob: 18.00 Sola in vzgoja — Anton Kacin: »Kaj pravi Makarenko o vzgoji sodobne mladine«; 19.00 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 Richard Wagner: »Mojstri pevci Nürnberški«, opera v treh dej.; 22.30 Sprehodj po antičnih gajih — Alojz Rebula: »Teokrit — pesnik pastirske idile«; 22.45 Koncert violista Alpa Bellija, pri klavirju Elvia Merlo — Votoček: Tri balade za violo in klavir, Szabo: Arija za violo in klavir.
- SREDA, 29. marca, ob: 18.00 Slovensčina za Slovence; 18.30 Liki in značaji iz opernih del: »Lucidi Lammermoor« (Igor Rutar); 19.00 Zdravstvena oddaja (dr. Milan Starc); 20.30 »Tu ni vojne«, drama v treh dej. (Giuseppe Dessi - Saša Martelanc) igrajo člani RO; 22.20 Srednjeveški nabožni napravi.
- CETRTEK, 30. marca, ob: 18.00 Radjska univ. za — Tone Penko: Strupi, mamila in nasladila: »Kava, ruski čaj, matée«; 18.30 Skladbe Paula de Maleingreauxa in Cesarja Francka v izvedbi Lu'gije Ferdinand Tagliavinija; 19.00 Širimo obzorja — Svet, v katerem živimo: »Blagodejni učinki sonca« (Drago Renar); 20.30 Porrino: »Proces«, oratorij za soliste, zbor, orgle in orkester. (Zbor in Orkester RAI-TV iz Torina); 21.35 Verdi: Requiem.
- PETEK, 31. aprila, ob: 11.45 »Izkopavanje S'he-ma«, predavanje (V. Beličič); 13.30 Vivaldi: Štirje letni časi; 17.20 Griegove in Sibeliusove skladbe; 18.00 Italjščina po radiu; 19.00 Postno predavanje — Ludvik Šavelj: »Kristus, Bog med nami«; 19.20 Ziani: »Grob«, oratorij za soliste in orkester; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 »Juda«, drama (Alberto Perrini - Martin Jevnikar), igrajo člani RO; 22.25 Cherubini: Requiem v c-molu.
- SOBOTA, 1. aprila, ob: 11.45 »Pietà Nicolöja Del'Arca v Bologni«, predavanje (M. Pavlin); 15.30 »Starček Abi«, velikonočna legenda (Helena Boro - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 17.20 Lul'i: Mi-serere mei Deus, motet za dvojni zbor in orkester; 18.00 Papini: »Sin očetov«, evanđeljska legenda (V. Beličič); 19.00 Pomenek s poslušalkami; 21.00 Kristusovo troljenje po sv. Janezu. Igrajo člani RO; 22.25 Pergolesi: »Stabat Mater«.

TEDENSKI KOLEDARČEK

- 26. marca, nedelja: Oljna nedelja, Maksim
- 27. marca, ponedeljek: Rupert
- 28. marca, torek: Janez
- 29. marca, sredo: Ciril
- 30. marca, četrtek: Vel. četrtek, Branimir
- 31. marca, petek: Vel. petek, Benjamin
- 1. aprila, sobota: Vel. sobota, Bogomila

NOVA SVETNICA

Na zadnjem konzistoriju v Vatikanu so se kardinali izrekli pritrldilno o kanonizaciji blažene Bertile Boscardin. Na vnebohod 11. maja jo bo papež v baziliki Sv. Petra slovesno proglasil za svetnico. Boscardin se je rodila leta 1888 blizu Vicenze. Tam je še v mladih letih stopila v red dorotejk. Delovala je v Trevisu kot strežnica bolnikov. Umrla je še mlada v sluhu svetosti. Proces za kanonizacijo te svetnice je odprl že papež Pij XII. leta 1952.

Izdaja Konzorcij Novega lista

Odgovorni urednik Drago Legiša

Tiska tiskarna »Graphis« - Trst, ul. Sv. Frančiška 30
Telefon 29-477

Kennedyjeva pomoč

Ameriški predsednik je kongresu zopet predložil nov načrt za pomoč drugim državam. Njegov predlog posnema temeljne točke nekdanjega Marshallovega načrta za pomoč in obnovo Evrope. Marshall je po drugi svetovni vojni izdal geslo, da se bo le gospodarsko močna Evropa, v kateri ne bodo ljudstva trpela pomanjkanja, mogla upirati komunističnemu vdoru.

Kennedy navaja v svojih novih osmih točkah, da je treba znižati vojaško in zvišati ekonomsko pomoč. Manj razvite države, ki bodo deležne ameriške pomoči, pa morajo pri svoji gospodarski okrepitvi tudi same sodelovati. V vsaki državi, ki bo podpirana, se bo ustanovil enoten nadzorni organ za razdeljevanje podpor, ki bo ostal na svojem mestu vsaj pet let.

Vojaški krediti bodo znašali eno milijardo in šeststo milijonov dolarjev. Postavka za gospodarsko in socialno pomoč pa dve milijardi in štiristo milijonov dolarjev. Ob koncu svoje poslanice pravi Kennedy, da ni namen te širokopotezne pomožne akcije samo pobijanje komunizma v bodoči desetletki, marveč tudi dokazati, da morata gospodarski in demokratiški politični razvoji iti vzporedno.

Fanfani pri Adenauerju

V torek je ministrski predsednik Fanfani v spremstvu zunanjega ministra Segnija obiskal nemškega kanclerja Adenauerja, ki se mudi na oddihu ob jezeru Como. Obisk je bil politične narave. Oba državnika sta se v pričo številne delegacije razgovarjala v vili Saporiti, kjer je sedež pokrajinske uprave v Comu. Na dnevnem redu je bilo tudi vprašanje Južne Tirolske, o čemer pa zaključna objava ničesar ne pove. Kot glavne točke sestanka navaja izmenjavanje pogledov obeh držav, Italije in Nemčije, na skupno evropsko politiko. Oba ministra sta poudarila, da bosta obe državi vskladili svoje politične smernice glede NATO, to je atlantske vojaško-obrambne skupnosti, kakor tudi o evropskem gospodarskem sodelovanju. Izjavila sta tudi, da bosta podprla vse manj razvite države in boj za varnost ter mir v Evropi. Fanfani je časnikarjem še posebej povedal, da se italijanska in nemška politika v splošnih evropskih pogledih popolnoma skladata in da so vsi razgovori potekali v izredno prijateljskem ozračju.

ZBOR PARLAMENTARCEV IN ZNANSTVENIKOV

V Londonu so se 21. in 22. marca zbrali parlamentarci in znanstveniki na posebno skupno konferenco. Pripravila jo je pod okriljem Združenih narodov angleška znanstvena parlamentarna komisija. Namen konference je poiskati pota za večjo povezavo med politiki in znanstveniki. Stiki so potrebni, ker razvoj moderne znanosti vpliva tudi na politično in gospodarsko življenje današnjih držav. V Londonu že imajo v parlamentu poseben odbor, ki skrbi, da pri vseh zakonskih osnutkih sodelujejo tudi strokovnjaki in znanstveniki. Letošnja konferenca, na katero so povabljene vse evropske države, bo razpravljala o vprašanju, ki postaja vedno bolj pereče za vse države. To vprašanje je znanost in varnost cestnega prometa.

Pogajanja za Alžirijo

Včeraj so se začela v Lausanni v Švici prva pogajanja med zastopniki De Gaulla in alžirskimi odposlanci. Vodja francoskih zastopnikov je minister za alžirske zadeve Louis Joe. Alžirce pa vodi finančni minister dr. Ahmed Francis. Prava pogajanja popolno močencev se bodo pa začela v začetku aprila v kopališču Evian na francoski obali Ženevskega jezera. Mestni župan je ukazal rezervirati kar 500 sob, iz česar se sme sklepati, da bodo delegacije zelo številne. Policija je svoje moštvo že pojačila, posebno ker dobiva župan grozilna pisma s podpisi Algerie française. Kljub grožnjam pa je De Gaulle odločen, da privede pogajanja do zaključka.

ZNANSTVENI ZAVOD NA GRMADI?

Kot piše dnevni tisk, obstaja možnost, da se na Tržaškem ustanovi Mednarodni zavod za teoretično fiziko, ki bo odvisen od znane Mednarodne agencije za jedrska raziskovanja, katere sedež je na Dunaju in deluje v sklopu Organizacije združenih narodov.

Za ta pomembni zavod se poteguje več evropskih mest, med njimi Zürich, Copenhagen in Dunaj. Kot se zdi, ima Trst določene prednosti, ker je devinski princ ponudil brezplačno omenjeni Agenciji več tisoč kv. m svojega zemljišča na Grmadi.

Dokler se ne postavijo primerne zgradbe, pa je princ dal na razpolago svoje obširno poslopje v bližini devinskega gradu.

O tem vprašanju je bilo govora tudi na zadnji seji občinskega sveta v Nabrežini. Svetovalec Drago Legiša je namreč vprašal odbor, ali ne sodi, da bi bilo koristno, če bi tudi devinsko-nabrežinska občina to podprla.

Nadaljuje se proces notranjega razčiščevanja

(Nadaljevanje s 1. strani)

Osrednji strankin odbor bo zato tako sestavljen: 45 predstavnikov bodo imeli avtonomisti, 36 pa združena levica. Spričo takšnega stanja — poudarjajo nekateri demokristjanski krogi — bo Nenni v določnih vprašanjih moral nujno delati kompromise, kajti drugače bo v nevarnosti enotnost stranke.

Levičarji v vladajoči stranki pa si zaradi tega ne delajo prevelikih skrbi. »Resolucija, ki jo je odobril kongres v Milanu« piše med drugim demokristjanska levičarska agencija Radar, »dokazuje, da so socialisti pripravljene prispevati h gradnji demokracije« in pri tem spoštovati svobodo drugih strank. Dokazuje tudi, da so socialisti »brezpogojno« pristali na demokratični način političnega »boja za dosego in izvrševanje oblasti«.

Naj bo že kakorkoli, prav gotovo drž., da se v tej veliki stranki italijanskega delovnega ljudstva nadaljuje proces razčiščevanja. Živahno, a odkrito in svobodno razpravljanje na zadnjem kongresu pa je najbolj dokaz, da je Italijanska socialistična stranka na poti resnične demokracije in da je povratek na stališča totalitarizma in diktature nemogoč.

Država proti Cerkvi

Vodstvo komunistične stranke na Poljskem je začelo zopet voditi ostrejši boj proti katoliški Cerkvi. Glavni tajnik Gomulka je v nekem govoru napadel poljske škofove, češ da jih vatikanska politika spravlja v nasprotje z domačimi oblastvi. Ravnati da se morajo po navodilih iz tujine in da je zato razumljivo, da rujejo proti državi. Svoje trditve je skušal podpreti še s primerom iz Amerike. Gomulka je dejal, da je kardinal Spellman napadel predsednika Kennedyja — katoličana, ker se je uprl zahtevi, da bi iz državnega denarja plačevali katoliške zasebne šole.

Poljski primas kardinal Višinski je Gomulki še isti dan odgovoril v pridigi pred ogromno množico, ki je napolnila katedralo. Rekel je, da je bil že večkrat pri prejšnjem in pri sedanjem papežu, a da mu ni sta nikdar dajala navodil, ki se ne bi tikala samo strogo verskih vprašanj. Komuni-

NOVICE

stični stranki, ki poudarja svobodo vere, pa je očital, da hoče pregnati veronauk iz šol. Tu je jedro vprašanja in temu se bodo vsi škofje in poljski katoličani odločno uprli.

Za veliko noč bo izšlo tudi skupno pastirsko pismo za obrambo verske svobode na Poljskem. Komunistični stranki ni odločni odpor prav nič prišel v račun. V polovici prihodnjega meseca bodo Poljaki klicani k volitvam. Mnogi sodijo, da bo stranka dobila manj glasov, ker je vlada ob nepravem času obnovila boj proti Cerkvi in veri. Poljaki so namreč verni ljudje in imajo v kardinalu Višinskem voditelja, ki po svoji moralni in intelektualni veličini odločno prekaša svoje nasprotnike.

100-letnica zedinjenja

Dne 17. marca je minilo sto let, odkar je savojski kralj Viktor Emanuel II. slovesno podpisal odlok o proglasitvi italijanskega kraljestva. Nekaj dni prej je parlament izglasoval predlog poslanca Brofferija, ki se glasi: Viktor Emanuel II. je od italijanskega ljudstva proglašen v njegovi osebi in za njegove potomce kot »kralj Italije«. Leta 1861 je manjkala še priključitev Rima z Lacijem in Benečije, kar se je zgodilo v naslednjih osvobodilnih vojnah leta 1866 in 1870. Znani ministrski predsednik Cavour je hotel prav z naslovom »kralj Italije« poudariti, da morajo še neodrešene pokrajine postati sestavni del državnega ozemlja.

V kratki dobi od leta 1859 do leta 1870 so štirje možje: apostol zedinjenja Mazzini, vojaški poveljnik Garibaldi, politična dalekovidnost Cavourja in uvidevnost kralja izvršili delo osvoboditve in zedinjenja,

na katerem so posamezni italijanski duhovi delali že stoletja prej. Minister Massimo d'Azeglio je po slovesni seji proroško vzkliknil: »Italija je ustvarjena, narediti je treba še Italijane«. Menil je na duhovno enotnost in zavest državljske skupnosti vseh Italijanov.

Po vsej državi se bo letos od marca do jeseni proslavljala spomin na to stoletnico. 27. marec je določen kot dan te proslave na vseh šolah s predavanji, ki naj mladini pokažejo, kako je idealni zanos prednikov ustvaril poznejšim italijanskim rodovom skupno domovino.

Pravda o zgodovini

Pred sodiščem v Florenci teče zanimiva pravda glede zgodovinskih dogodkov za časa fašizma. Na zatožni klopi sedi 47-letna profesorica Ada Ortona, ki poučuje zgodovino na srednjih šolah v Vercelliju. Tožnika sta pa znana pisatelj zgodovinskih učbenikov profesorja Barbadoro in Montanari. Izdala sta pri založbi »Le Monnier« učbenik v treh delih z naslovom »Itinera gentium« (Pota narodov). Omenjena profesorica je založbi poslala pismo z očitkom, da se v tisti učni knjigi skriva obramba fašizma, kar je po postavi kaznivo, in da sta sestavljalca izpustila mnogo resničnih zgodovinskih dejstev. Takšna knjiga da se torej ne sme sprejeti kot šolski učbenik. Profesorja sta se čutila užaljena in sta pogumno kolegino prijavila sodišču. Profesorica pa je od strani do strani dokazovala, da se v knjigi prikrito povzdiguje fašizem. Tožitelja sta se pred razpravo skušala umakniti, češ da je treba stvar preučiti in morada priti do poravnave.

Ta kulturno-zgodovinska pravda dokazuje, da si polni mladina v šolskih klopi glave še z marsičem, kar bi že davno moralo biti odpravljeno.

Za kulisami Bele hiše

Prišlo je že kar v modo, da pišejo odpuščeni služabniki iz kraljevih in predsedniških hiš svoje spomine. Bivši majordom angleške princesinje Margarete je izdal svoje spomine, v katerih pove marsikatero pikro na račun svojih prejšnjih gospodarjev.

Zdaj pa vzbujajo veliko zanimanje po vsej Ameriki knjiga »Trideset let za kulisami Bele hiše«. Bela hiša se imenuje palača, v kateri prebiva vsakokratni ameriški predsednik. Spomine je napisala Lilijana Rogers Parks, ki je 30 let službovala v predsedniški palači kot sobarica.

Parksova je v dolgih letih ostala na istem mestu, a je večkrat menjala gospodarje. Seveda je tudi marsikaj videla in slišala, kar se godi za štirimi stenami velike palače.

Tako pravi stara gospodična, da je bil predsednik Roosevelt na videz zelo širokogruden gospod, v resnici pa tako skop, da je stiskal vsak dolar. Imel pa je to dobro lastnost, da je bil hvaležen za vsako izkazano uslugo, tudi uslužbencem.

Njegov naslednik Truman pa je dosti dal na to, da se tudi posli v hiši počutijo kakor doma. Poznal je po imenu vse sluge, sobarice, kuharje in vrtnarje; teh pa ni malo v Beli hiši.

Tudi o ženah ameriških predsednikov ve Lilijana marsikatero povedati izza kulis. O Rooseveltovi pravi, da je bilo gorje, če se ji je kdo zameril. Kar brž je bil odpuščen. Nasprotno pa je bila Trumanova zelo obzirna in je rada spregledala kakšno napako podrejenih.

Različnih resnih, pa tudi ma'overjetnih dogodbic je vse polno raztrošenih v omenjeni knjigi. Najbolj so si prišepetavali posli v predsednikovi palači, ko se je nekega dne pojavila v hiši mlada ženska z otrokom v naročju in je na ves glas vpila v veži, da je prinesla Rooseveltu otroka, češ da je njegov oče. Dosti prigovarjanja je bilo treba, da se je dozdevna mati potolažila.

Klepetuljaste zgodbe, bodisi resnične ali pa le iz trte izvite, pokažejo, da tudi v vladnih palačah žive ljudje iz mesa in krvi, mali ljudje, kot jih je večina na svetu.

Letošnji dunajski kongres

Kdor je kdaj trgal hlače po šolskih klopih in ni prespal vseh ur zgodovinskega pouka, se gotovo še spominja »dunajskega kongresa« iz leta 1815. Takrat so na sijajnem zboru na Dunaju krojili pod Metternichovim vodstvom novi zemljevid Evrope po Napoleonovih vojnah. Avstrija, Prusija, Rusija in Francija so takrat ukazovale, kakšna naj bo evropska politika. Na tem kongresu so tudi sprejeli dolg protokol z določbami, kako naj se razvijajo diplomatski odnosi med državami. Natančno so določili prednostne časti, dolžnosti, pravice, nedotakljivost in ekstrateritorialnost poslanikov, konzulov, nuncijs in drugih diplomatov. Predpisi, določbe in navade glede diplomatskega občejanja so veljali tudi v vojnem času. V enem stoletju se je pa položaj med državami tako spremenil, da so stari diplomatski protokolarni predpisi več kot zastareli.

Nalogo, da jih prikroji, kot ustreza novim razmeram, je prevzel »drugi dunajski kongres«, ki se je začel v začetku tega meseca na cesarskem dvoru na Dunaju. Udeležujejo se ga odposlanci 84 držav z Vzhoda in Zahoda. Med temi so tudi odposlanci

Vatikana, Švice in Zah. Nemčije, torej držav, ki niso članice Združenih narodov. Zastopajo jih najboljši diplomati in poznavalci mednarodnega prava.

Po pozdravu avstrijskega predsednika dr. Schärfa in potem ko so izvolili za predsednika kongresa avstrijskega profesorja mednarodnega prava Verdross - Drossberga, je že prišlo do prvih ne preveč diplomatskih prerekanj. Vodja sovjetskega odposlansva Tunkin je ugovarjal, ker je bila povabljen na zborovanje Formoza in ne tudi Kitajska; protestiral je tudi, da ni navzoča Vzh. Nemčija. Poljaki in Čehi so predlagali, naj se povabijo tudi Mongolija, Koreja in Severni Vietnam. Prišlo je do zanimivih pravnih ugotavljanj, ki pa niso pripeljala do zaključkov. Kljub burni otvoritvi so se razprave nadaljevale. Diplomati so tudi pretresali, kako številne naj bodo tuje misije. Godi se namreč, da imajo nekatera sovjetska in tudi ameriška veleposlaništva, kar po več sto oseb. Vsi pa niso diplomati, ampak kaj drugega. Dobro je pa le, da čutijo vse države potrebo najti način za vzdrževanje medsebojnih zvez.

Tržaškega

Repentabor:

ZA SKUPNO ZBOROVANJE VSEH SVETOVALCEV

Na zadnji seji repentaborskega občinskega sveta, ki je bila v soboto, so svetovalci med drugim razpravljali o predlogu podžupana Veljka Guština, naj upravni odbor stopi v stik z vodstvi ostalih slovenskih občin in s tržaškimi občinskimi ter pokrajinskimi svetovalci slovenske narodnosti in jim predlaga, da se sporazumno skliče zborovanje vseh slovenskih županov, občinskih ter pokrajinskih svetovalcev na Tržaškem ozemlju. Na zborovanju bi proučili položaj, v katerem se danes nahaja slovenska narodna manjšina, ter razpravljali o ukrepih, ki jih je treba sprejeti v obrambo najosnovnejših narodnih pravic.

Enotni nastop, je poudaril repentaborski podžupan, je toliko bolj potreben, ker se danes nahajamo pred široko zasnovano ofenzivo italijanskih šovinistov, ki gredo že tako daleč, da po tržaških mestnih ulicah nemoteno vpijejo »Smrt Slovincem« ter napadajo sedeže slovenskih ustanov.

Predlog o skupnem zborovanju je bil sprejet soglasno. Ob tej priliki je svet odločno obsodil skupino tržaških mladih razgrajacev, ki je pred dnevi v Repnu izzivala domačine in žalila narodno čast Slovincem.

Slivno:

VAŽNI VASKI PROBLEMI

Na torkovi seji nabrežinskega občinskega sveta je svetovalec iz Slivnega Just Terčon opozoril na vrsto vprašanj, ki bi jih občinska uprava morala rešiti v njegovi vasi. Tako je svetovalec Just Terčon opozoril na izredno slabo stanje ceste iz vasi proti Mavhinjam in Prečniku. Pot je zelo prometna zlasti ob nedeljah in praznikih ter je treba misliti na njeno ureditev. Tudi javna razsvetljava je pomanjkljiva in bi jo morala občinska uprava ojačiti.

Svetovalec je končno vprašal, kdaj bo urejena cesta iz Nabrežine — kamnolomi v Slivno. Saj je menda Slivno edina vas v devinsko-nabrežinski občini, do katere ne vodi asfaltirana cesta.

Mavhinje:

VPRAŠANJE TELEFONA KMALU REŠENO

Na zadnji seji nabrežinskega občinskega sveta je svetovalec iz Mavhinj Ludvik Pipan prejel odgovor na vprašanja, ki jih je postavil odboru na eni izmed prvih sej. Med drugim je bilo sporočeno, da je občinska uprava posredovala pri družbi Telve ter doslegla, da bo v kratkem v vasi spet postavljena telefonska govorilnica. Telefonska zveza je namreč bila prekinjena že na Novo leto in zato je vas že skoraj tri mesece brez telefona.

Javljeno je tudi bilo, da bo občinska uprava odstranila grmado smeti in odpadkov v bližini vojašnice finančnih straž ter zasilno popravila pot Mavhinje — obmejni prehod pri Gorjanskem. Kar zadeva pot skozi Punkišče, pa je bilo sporočeno, da pride njena ureditev kasneje na vrsto.

Medja vas:

PROBLEMI, KI NAJ SE REŠIJO

Občinski svetovalec iz Medje vasi Viktor Legiša je na seji, ki je bila zadnji torek v Nabrežini, omenil več vaških problemov, ki bi jih v njegovi vasi morala rešiti občinska uprava. V prvi vrsti je opozoril na stanje poti skozi vas, ki je bila pred leti tako slabo zgrajena, da ob nalivih voda vdira v nekatere hiše. Opozoril je nadalje, da bi bilo treba čimprej postaviti ograjo ob nekem klancu sredi vasi, da se zlasti otrokom ne pripeti kakšna hujša nesreča. Prejšnji teden je na tistem mestu padel otrok, ki se pa za srečo ni hudo pobil.

Svetovalec Viktor Legiša je končno poudaril, da bi bilo potrebno postaviti ob glavni cesti, ki pelje v vas, več znamenj, katera naj opozarjajo vozače, da zmanjšajo brzino. To delo pa naj se opravi v kratkem, vsekakor preden pojde živina na pašo. Omejena brzina je namreč potrebna zlasti zato, ker je v naši vasi zelo razširjena živinoreja.

SLOVENSKA PROSVETA

vabi v nedeljo, 26. marca, ob 17,30 v Avditorij.
V prvem delu prireditve bo brala tržaška mladina svoje pesmi, vmes bo pel goriški oktet »Planika«.

Drugi del pa obsega predstavo

Branka Rozmana:

»ROKA ZA STENO«

Izvajajo jo člani Slovenskega odra.
Vstopnice v predprodaji v knjigarni Fortunat in pred pričetkom pred Avditorijem.

Nabrežina:

OBSODBA FASISTIČNIH RAZGRAJACEV

Devinsko-nabrežinski občinski svet je na zadnji seji v torek na predlog predsedujočega odbornika Albina Škrka odločno obsodil zadnje protislovenske demonstracije v Trstu in zahteval, naj oblastva to divjanje prepreči.

V začetku seje pa so svetovalci postavili odboru več vprašanj. Tako je dr. Škerk opozoril na skrajno potrebo, da se asfaltira pokrajinska cesta do šempoljskega obmejnega prehoda. Zato je prosil odbor, naj posreduje pri pokrajinski upravi, da to delo čimprej opravi. Dr. Škerk se je tudi pritožil, da niso vse uradne objave, ki prihajajo z občine, dvojezične, ter opozoril, naj se poskrbi da se bo strogo izvajalo načelo dvojezičnosti.

Svetovalec Josip Terčon je vprašal odbornika za javna dela, naj obrazloži, kakšen je program del v zvezi s kanalizacijo v Nabrežini.

Dr. Floridan pa je naprosil odbor, naj mu pojasni, čemu bo služila nova stavba, ki se gradi v bližini občinskega »campinga« v Sesljanu, ter hkrati opozoril upravo, na slabo stanje vaških poti v Cerovljah.

Na dnevnem redu je bila nato razprava o spremembi pravilnika za seje občinskega sveta. Daljša razprava je nastala samo glede predloga, ki ga je bila sestavila posebna komisija in po katerem bi župan ter odborniki smeli odgovarjati na vprašanja

in interpelacije tudi v roku 30 dni. Ta rok je bil nato po živahni debati soglasno skrajšan.

SOLSKO OBVESTILO

Ravnateljstvo Državnega znanstvenega liceja s slovenskim učnim jezikom v Trstu sporoča, da je treba vložiti prošnje za zrelostni izpit do vključno 31. marca 1961. Pojasnila daje tajništvo Znanstvenega liceja v ulici Lazzaretto vecchio 9/II vsako dopoldne od 10. do 12. ure.

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

V nedeljo, 26. marca, ob 17. uri na Kontovelu

Branislav Nušić

»DR.«

Beneška

HLODIČ

V začetku tega meseca smo spet imeli priložnost videti, kaj je tista zavratna silikoza. Neozdravljiva bolezen je, katere se naleze večina naših izseljencev, ki rijejo v rudnikih za premogom. Prah in plini se jim naberejo v pljučih in sapniku, da skoraj okamenijo.

Taka bolezen je pobrala tudi Jožeta Trušnjaka. Še prav mlad je oprtal culo in šel v svet iskat kruha in malo pomoči za starše. Več časa je delal v belgijskih rudnikih. Nazadnje si je pa nakopal bolezen. Dolgo je hiral v tujih bolnišnicah. Ko je slutil, da gre njegovo življenje h koncu, si je komaj 22-letni fant silno zaželel, da bi še enkrat videl ljubljeno domačijo. V domači zemlji je hotel biti pokopan. S pomočjo mednarodnega Rdečega križa so ga prepeljali domov. Tu se mu je izpolnila poslednja želja »v zemlji domači da truplo leži«.

CEDAD

Vrsta velikih platan, ki se vrstijo na glavni cesti v Cedad, ni nič kaj ugodna za sodobni cestni promet. Ovira namreč vozačem razgled in se zaradi tega tudi pripetijo avtomobilske nesreče. Tako se je zgodilo tudi v nedeljo mizarju Zuianiju iz Premarjaka. Z avtom se je vozil po opravih v Cedad, a ga je na ovinku že v začetku mesta zaneslo proti platanam, odbilo je avto na levo stran drevoreda, dokler se vozilo ni nazadnje prekucnilo v jarek. Zuiani je dobil hude poškodbe na glavi. Zato je čas, da se ceste uredi po sodobnih vidikih in potrebah.

STUPICA

V nedeljo popoldne so pri obmejnem prehodu opazili možaka v srednjih letih, ki se je nekam čudno obnašal. Pristopili so orožniki in ga vprašali, kam je namenjen. Nekaj časa je mož mencial, potem pa je izjavil, da gre obiskat sorodnike v Črni vrh. Ko so ga na orožniški postaji legitimirali, je prišlo na dan, da je neznanec neki 36-letni Perabo iz Faragne. Od tam je kmalu prišlo sporočilo, da je možak zbežal iz domače vasi, ker so ga karabinjerji iskali, da ga zapro. Perabo je namreč nasilen človek, domače je pretepal in jih puščal v bedi. Zato ga je sodnik obsodil na enajst mesecev zapora, ki ga bo sedaj odsedel v Cedadu.

POKRAJINSKI PRORAČUN

Goriški pokrajinski svet je prejšnjo sredo razpravljalo o proračunu za leto 1961. Predvideni so novi stroški za ceste, ki pridejo pod upravo pokrajine in za stalež osebja. Svetovalec Cocianni, vodja skupine Krščanske demokracije, je svetoval, naj prihodnji pokrajinski svet prouči ustanovitev Višjega zavoda za kmetijstvo. Priznal je tudi, da bo občutni primanjkljaj še vedno belil glave tudi bodočim svetovalcem.

Za njim je povzel besedo komunistični zastopnik Bergomas. Poudaril je, da je v naši pokrajini padel povprečni dohodek na

Slovenija

NASI V TUJINI

Zaloigra izseljevanja se v Beneški Sloveniji in sosedni Karniji kar naprej nadaljuje. Vsako leto se na tisoče naših mož, fantov in deklet dvigne kot ptice selivke na pot. Samo s to razliko, da gredo ptice iskat toploto na jug, naši pa se podajo v mrzlo tujino na sever iskat košček kruha zase in za svoje.

Teh je v vasi le malo ostalo. Starci preko šestdeset let, trgovec, cestar in še kak drugi ter otroci. Pomanjkanje industrijskih naprav, ki bi zaposlile ljudi na domačih tleh, je prvi vzrok bega v tujino. Drugi je kmetijska in splošna gospodarska kriza naših krajev.

Pa saj se je o tem vprašanje že toliko pisalo, prosilo, grozilo. Vse zaman, kot da je zakleto! Cvet naših ljudi mora vsako leto dajati tujini najboljša leta in moči. Domačiji pusti le zadnje sokove, ko se morda vrne pod rodno streho umirat in hirat.

Številke o izseljevanju so hude. Iz Beneške Slovenije in Karnije ter iz nekaterih nižinskih krajev je bil lansko leto v tujini okoli 23.000 delovnih moči! Večina teh izseljencev je sezonskih, to je takih, ki se še vračajo domov. V naših krajih dajo najvišji krvni davek izseljeništvu okraja Čedad in Centa. Čedajski okraj ima, kakor se bere v statistikah, največ izseljencev prav iz naših severovzhodnih gorskih vasi. Odtod jih je bilo lani v tujino vseh skupaj 4159; med temi 1800 žensk. To se pravi, da je 56 odstotkov ali nad polovico vseh izseljencev iz oprava prav iz teh vasi. Okraj Centa izkazuje še večji odtok izseljencev v tujino. Lansko leto so jih naštel 5035 moških in 616 žensk. Od vsega prebivalstva znaša to število skoraj 16 odstotkov.

Če primerjamo severovzhodni čedajski okraj, kjer so Slovenci v večini s tarčentskim, opazimo, da se iz zgolj slovenskih vasi podaja v tujino s trebuhom za krubom vedno več naših deklet. Iz čedajškega okraja trikrat toliko kot iz tarčentskega. Tudi iz tega premisleka se poraja nova problematika o socialno-gospodarskem položaju naših slovensko-beneških vasi.

Propadajo ne samo gorske vasi, marveč tudi one v hribih in celo v dolini. Zato je zadnji čas, da oblastva opuste po teh revnih krajih dnevno politiko šovinizma in da se v zadnji minuti lotijo dejansko reševati prošnje daj nam danes naš vsakdanji kruh! Če ne, bo plaz bede in ljudske jeze predril vse ovire in bo poiskal druge, nevarne ventile!

osebo za osem točk v primeri s povprečnim dohodkom v državi. Opozoril je tudi, da se zanemarljivo gospodarsko vprašanje naših Brd. Zato se vedno bolj opaža, kako zapuščajo zemljo prebivalci v Števerjanu in v Jazbinah. Če ne bo država priskočila na pomoč, se bo začelo po teh krajih pravo izseljevanje. V svojo kritiko je vključil tudi žalostno stanje v tržiških ladjedelnih in položaj vojaških služnosti, ki ovirajo razvoj gospodarstva.

Po nekaterih pojasnilih je dal predsedujoči odbornik Polesi proračun na glasovanje. Zanj se je izreklo 14 svetovalcev, odklonilno stališče so pa zavzeli štirje socialistični in komunistični svetovalci.

Proti koncu se je vnela še politična razprava zaradi predloga socialistov, naj se pošlje florentinskemu županu La Piri brozjavka v znak solidarnosti zaradi fašističnih napadov proti njegovi osebi. Brozjavka je bila sprejeta. Seja, ki je trajala čez polnoč, se je nadaljevala snoči. O njej pa bomo še poročali.

ODPRTI PREHODI

V petek zjutraj so mestne ulice že zgodaj oživele. Preko mejnih prehodov je prihajalo s prepustnicami v Gorico vse polno prebivalcev z onkraj meje. Meja, ki je bila zaprta zaradi slinavke in parkljevke od 24. febr. in je bila zapora 9. marca podaljšana, se je po sporazumu obojih zdravstvenih oblastev spet odprla. Ze po ulicah se je opazilo živahno prekupčevanje. Še bolj so se pa oddahnili goriški trgovci, ki so mesec dni šteli odjemalce le na prste. Vrednost dinarja je za malenkost poskočila. Na obmejnih prehodih se je opazilo, da so organi kljub navalu hitro in uslužno opravljali svoj posel. V enomesečnem počitku je na blokih postalo tudi njim skoraj dolgočasno.

Odprto pismo goriškemu g. nadškofu

Prezvišeni, premestitev gospoda Mazore, kakor Vam je gotovo znano, je globoko vznemirila slovensko javnost na Goriškem. Podpisani verniki se s tem ukrepom kar ne moremo sprijazniti, pa čutimo dolžnost, da se še enkrat obrnemo do Vas ter Vam na najspoštivejši način predložimo, kateri so pravi vzroki naše zaskrbljenosti in zakaj je ta odstranitev povzročila med nami splošno ogorčenje in nevoljo.

Predvsem Vam moramo zagotoviti, da v tem primeru nikakor ne gre — kakor se v cerkvenem življenju večkrat dogaja — za kake osebne simpatije ali antipatije ali za kako nepravilno ali pretirano navezanost nekaterih ovčic na svojega pastirja. Vemo, da v dušnopastirskem življenju n' so redki taki nezdravi pojavi, pa da jih cerkvena oblast prav zaradi njihovega nepravilnega značaja ne more pa tudi ne sme upoštevati. Dobro se zavedamo, da mora Cerkev pri nastavitvah in premestitvah gledati predvsem na vsestranski dvig verskega življenja. Toda, ponavljamo, v primeru gospoda Mazore ne obstajajo take nezdrave vezi. Naše vznemirjenje izhaja iz resnejših vzrokov.

Brez vsakega prikrivanja Vam hočemo očitno priznati, da se je v slovensko javnost globoko ukočenila sumnja, da je prišlo do premestitve g. Mazore ne iz verskih ali dušnopastirskih interesov, temveč nasprotno, da so se ti najsvetejši interesi žrtvovali drugim, ki so vse kaj drugega kot sveti.

Iz Goriške

HUDIČ NA STENI

Dvojezičnost je za nekatere prenapete možgane postal privid. Komaj zaslišijo besedo »bilinguismo«, že zagledajo hudiča, naslikanega na steni. Večina sploh ne ve, v čem pravzaprav obstaja ta dvojezičnost. Pred dnevi smo slišali preprostega, poštenega Italijana, ki se je hotel pozanimati, kaj je s to stvarjo o dvojezičnosti. Povprašal je, ali je res, da se bodo morali vsi Italijani v obmejnih krajih naučiti slovenščine; tako da je slišal v krogu svojih prijateljev. Ko je prejel odgovor, da je to pač stvar posameznega in zadeva njegovih osebnih koristi in da teži dvojezičnost le za pravice slovenščine v javnosti, se je nasmehnil: »Čemu potem tak krik«.

Do tolikšne jasnosti pa se ni dokopal občinski svet v Gradiški, ki je izglasoval, kakor že nekaj drugih furlanskih občin, resolucijo proti uporabi slovenščine na sodnih in drugih gospodarskih vprašanj nimajo na dnevnem redu.

POMLAD IN ZIMA

Neverjetno lepa letošnja zgodnja pomlad je zajela vso južno in zapadno Evropo. Od vsepovsod so vremenska poročila naznana, njala že skoro poletno toploto. Tudi po naših krajih je toplomer kazal v popoldanskih urah do 22 stopinj. V Gradežu so že začeli prejšnjo nedeljo odpirati kopaljšča. Take pomladi, so pravili stari, ne pomnimo že petdeset let. Drevje je že začelo brsteti in kliti. Kmetovalci so si že želeli moče in svarili, da se lahko tudi vreme še obrne. In res se je tako tudi zgodilo. Na praznik sv. Jožefa je začelo zgodaj zjutraj deževati. Popoldne je pa pritisnil mraz, veter in po gorah je začelo snežiti. Proti večeru se je na Čavnu in celo na Sabotinu pokazala bela snežna odeja. Takega Jožefovega praznika v snegu pa tudi že dolgo ne pomnimo.

Kajti — »cui prodest?« — komu se je hotelo ugoditi s to premestitvijo? Slovenskim vernikom? Nikakor! Gospodu Mazore? Tudi ne! Šempoljskim vernikom? Da, toda le v toliko, v kolikor so slednjič dobili svojega dušnega pastirja. Toda ne gre, da bi se napolnila manjša vrzel in se odprla druga, večja. Dobro vemo, da so želje in potrebe šempoljcev skromnejše.

GRE ZA GLOBLJE INTERESE

V polni meri je bilo zadoščeno le nekaterim nam sovražnim krogom; osebam, za katere je baje slovenska beseda v največji goriški cerkvi »onečaščenje« svetega kraja in globoka žalitev njihovih »plemenitih« čustev. Oni upajo, da bo z odstranitvijo g. Mazore prišlo počasi do razsula slovenskega bogoslužja na Travniku. Prezvišeni! Nikar nas ne sodite za hudobne, ko tako mislimo. Imamo nam reč iz bližnje in daljne preteklosti dovolj žalostnih izkušenj, zaradi katerih sta naš sum in naša skrb popolnoma upravičena.

Se posebno nas boli prav to, da v obrambi naših pravic nam cerkvena oblastva niso stala vedno ob strani, ali vsaj niso bila na višini svojega poslanstva. Saj ni treba, da navajamo zglede in dokaze iz preteklosti. Tudi če gledamo na današnji položaj, in sicer na cerkvenem polju, vidimo, da ni zadovoljiv in da nikakor ne ustreza duhu in predpi-

(Nadaljevanje na 9. strani)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

NOVA KRSTNA PREDSTAVA SG

Nušičev „Dr.“ v režiji A. Rustje

Slovensko gledališče v Trstu je uprizorilo v soboto Nušičevo komedijo »Dr.«, s čimer je dalo svojo peto premiero v letošnji sezoni.

Delo je režiral Adrijan Rustja, ki se naglo uveljavlja tudi kot samostojen režiser.

Srbski komediograf Branislav Nušić je že dolgo dober znanec slovenskega gledališkega občinstva in šele pred nekaj leti je uprizorilo naše gledališče njegovo komedijo »Gospa ministrica«. O njem se je pri Slovencih tudi že veliko pisalo. Mnjenja kritikov so deljena, čeprav nihče ne more zanikati odrske učinkovitosti njegovih del. Nekateri mu očitajo, da je v svojih komedijah premalo socialno kritičen in da mu je šlo samo za to, da pripravi gledalce do krahota. Toda to je glavni namen vsakega komediografa. Odvisno je le od tega, s kakega zornega kota zre, na človeško komedijo. Komediografi, ki radi moralizirajo, so navadno dolgočasni, in tega se je Nušić dobro zavedal. S svojimi igrami je hotel pripraviti do smeha, hkrati pa jim pokazati njihovo lastno smešnost. Elementi njegove komike so vzeti delno še iz klasične zahodne komedije sedemnajstega in osemnajstega stoletja z njenimi grotesknimi zapleti, zmešnjavami in zamenjavami, delno pa iz življenja srbske meščanske in malomeščanske družbe ob koncu prejšnjega in v začetku tega stoletja, ki mu je s svojo primitivnostjo in megalomanijo ter s svojimi človeškimi tipi nudila pravo bogastvo snovi. Medtem ko je gibalni mehanizem njegovih komedij še starinski, sposojen pri Shakespearu, Molièru in Goldoniju, so človeški liki, ki nastopajo v njih, čisto realistični in komaj karikirani. Njihove grotesknosti mu skoraj ni bilo treba pretiravati, da je dosegel višek komičnega učinka. Fantastična zmes balkanskega primitivizma, bizantinske zvijačnosti, tipične beograjske megalomanije in zahodnjaških poz je že sama po sebi tako smešna, da mu ni bilo treba drugega kot izbirati iz te čudne komične folklore. Pri tem je dokazal, da je imel čut za mero in za notranje ravnesveje v komediji, kot pravi klasični komediograf. Najprikupnejša poteza pri Nušiču pa je njegova človeška toplina. Kljub temu, da neusmiljeno razkriva in smeši šibke platice in komičnost svojih likov, vendarle čutimo, da se mu nekje na dnu srca smilijo in da jih ima rad.

Nušičeve igre so tako nekako zrcalo, v katerem se je lahko ogledovala srbska meščanska družba njegove dobe in ugotavljala svoje napake ter se jim sama krohotala. V tem smislu je Nušić gotovo socialno kritičen avtor. Edino, kar mu moremo očitati, je idejna plitvost. Spoznanje, ki se nezadnje zablika v glavni trgovca v »Dr.«, je čisto banažno in take so »resnice« v vseh Nušičevih komedijah.

Pri vsem tem je Nušić gotovo eden najboljših komediografov modernega časa in čuditi se moramo, zakaj ni bolj prodril na svetovno odre. Temu je gotovo delno vzrok to, da spada k slabo poznani literaturi malega balkanskega naroda, še bolj pa morda to, da je okolje in vzdušje njegovih komedij preveč tipično balkansko, ali če hočemo srbsko, preveč tipičnih folklornih odtenkov, če hočemo tako reči, je v njegovih človeških likih in dialogih, da bi mogli režiserji, ki tega okolja ne poznajo, doseči popoln učinek.

Adrijan Rustja je značilno vzdušje Nušičeve komedije dobro pogodil in posredoval; s tem nečemo reči, da je pogodil prav vse odtenke in izkoristil vse njene možnosti. Toda ustvaril je blestečo predstavo, ki je vsestransko zadovoljila in dokazala, da smo dobili z njim nadarjenega in prizadevnega mladega režiserja, ki nekaj obeta. Velik delež zasluge za uspeh predstave pa imajo tudi igralci.

Splošna raven igre je bila dokaj visoka, čeprav je bilo opaziti, da se niso vsi igralci enako znašli v značilnem Nušičevem srbskem vzdušju. Modest Sancin je ustvaril zelo dober, vestransko popoln lik starega trgovca Zivote Cvijića, ki mu velja blagajna več kot vse drugo, a nazadnje spozna, da nekaterih stvari vendarle ni mogoče kupiti z denarjem. Bil je dober v nastopu in maski, tako da lahko rečemo, da je znal tudi tokrat obuditi v življenje nov, svojski lik z lastnimi človeškimi potezami, v kateri rega ni projiciral ničesar od mnogih drugih likov,

ki jih je že ustvaril. Edvard Martinuzzi kot njegov leni in flegmatični sin Milorad je bil kot lik posrečen, v nastopu pa premalo izrazil. Zdel se je vse preveč mamin ljubljencek in družinski razvajencek, premalo pa mu je ostalo od tiste plati njegove narave, ki se je izživila v nočni hlokalih in pri pjevačicah; v tem pogledu je bil premalo plastičen. Tako pride premalo do izraza njegov psihološki prehod do sklepa, da si obdrži ženo in otroka, ki mu jo je preskrbel nekdo drugi, in si naloži prostovoljno poštno mero odgovornosti, ki je bila doslej tuja njegovemu značaju. Imeniten je bil striček Blagoje v posebitvi Jožka Lukeša. Bil je zelo realističen in plastičen, tako v maski (s »Politiko« v žepu) kot tudi v obnašanju. Marsikomu med gledalci se je moralo zdeti, da pozna v krogu svojih bližnjih ali daljnih znancev kakšnega strička Blagoja. V vlogi ženitne posredovalke gospe Drage je nastopila kot gost Justa Vuga in jo podala zelo karakteristično ter z močnim realističnim poudarkom. Odlično je zadel ton takih žensk, ki so hkrati pri-skladniške in nesramne. Stane Starešinič kot Velimir Pavlovič se je zdel nekoliko prenaiven za vlogo, ki jo je igral. Zdel se je kot plah maturant, v resnici pa je moral biti precej ciničen kaliber, če jih je hladnokrvno take nakuhal. Kot lik ni bil slab. Prizori, v katerih nastopa z ženo in otrokom ali s Slavko, so bili nekoliko blede prav zaradi njegove preproščine.

Prav dober je bil Stane Raztresen kot dr. Reiser. To je nedvomno ena njegovih najboljših stranskih vlog. Zelo značilen lik ponižne in vendar rahlo samozavestne služkinje v bogati hiši je ustvarila Silva Raztresen. Z svojo pojavo je znala poustvariti podobo ženske, ki je prišla z dežele služiti v bogato hišo in ki hkrati s svojimi opankami in kmečko obleko jasno karakterizira okolje, v ka-

terem se je znašlo in ki je tudi še zelo blizu opankam. Bila je kljub stranski vlogi eden najboljših likov v komediji.

O Angelci Cahariji in Nori Jankovič ne moremo reči drugega, kot da sta blesteli v svojih nenavadnih vlogah kot predstavnici zavetišča št. 9 in klepetulji. Isto lahko izjavimo o Zlati Rodoškovi in Silviju Kobalu. Rodoškova je neverjetno realistično in igralsko učinkovito — da ne rečemo popolno — prikazala žensko, katere poklic je v tem, da »hodi za pričom« in neti škandale. Njen rahlo srbski naglas je učinek njene igre in komičnosti še neverjetno stopnjeval, čeprav je jezikovno nekoliko padal iz okvira, kar pa ni škodilo. Silvij Kopal kot njen topoglavi mož je dobro dopolnil čudni par. Precej nezrazite so bile Mara, Životova žena, Leli Nakristove, Miranda Caharija kot njena in Životova hčerka ter Mira Sardočeva kot Svicarka Klara. Temu je kriv sam Nušić, ki je znal močno karakterizirati komične in tipično srbske like, ni pa znal, ali pa se ni pobrigal zato, da bi dal pravo plastično globino in psihološko verjetnost nekomičnim ali celopatičnim likom. To praznino morajo izpolniti igralci sami, kakor vejo in znajo. Pri tem lahko dosežejo ob režiserjevi pomoči lep učinek, vendar pa je prednost komičnih likov le prevelika, da bi jo mogli nadoknaditi. V komediji »Dr.« sta psihološko šibka predvsem lika Mire in Klare. Obe igralki sta jima vdihnili vsaj toplo življenje, če ju že nista mogli igralsko razviti do ravni in polnosti drugih likov.

O abstraktni scenariji, katere avtor je Jože Cesar, moramo ponovno poudariti, da nam ne ugaja, ker nima pravzaprav nikake zveze z dogajanjem na odru. Zdi se tudi že nekoliko zastarela (kot domšlek), ker je minilo od takrat, ko je bila v modi, že precej let. Danes so jo skoro vsa velika gledališča opustila in težko je razumeti, zakaj jo je začelo prav Slovensko gledališče na novo uvajati. Kak stiliziran element iz srbskega ali splošno malomeščanskega okolja bi bil mnogo primernejši in bi tudi ne povzročal pri prevozihi, ki so pri našem gledališču tako nujni in pogosti, mnogo več nadlege.

O glasbi Aleksandra Vodopivca ni kaj reči, ker skoraj ni prišla do izraza. Vsekakor pa ni motila. J.

NAŠA ANKETA 4.

Kaj menite o Združeni Evropi?

KAJ PRICA KUJETE OD NJE IN CESA SE BOJITE?

RAVNATELJ PROF. PAUSIČ — GORICA

Z veseljem se odzovem vabilu »Novega lista«, naj povem svoje mnenje k tej anketi, mi je pa žal, da v stvari nisem tako optimist, kakor moja stanovska koleginja Mira v Trstu.

Niti nisem gotov, kako se ta organizacija točno menuje. Vem pa, da ima svoj sedež v Strassburgu svoj parlament in celo svoje vseučilišče itd. To mi je dobro znano, ker je tam predaval moj nekdanji kolega z Dunaja Rebek, čigar oče je bil pred prvo vojno okrajni glavar v Gorici, sin pa se je preselil po prvi svetovni vojni v Ljubljano in je tam kot izredni profesor predaval kemijo do konca druge svetovne vojne.

Zdi se mi, da je to ena onih sesterskih organizacij v sklopu OZN (ONU: Organisation of united nations — Organizacija združenih narodov). Bolj umestno bi bilo »Zveza narodov zahodne Evrope«, ki so posebno denarsko in gospodarsko precej odvisni od Združenih držav Amerike, in sicer Italija, Francija, Zah. Nemčija, Belgija, Holandska in Luksemburg. Angleška ni mogla biti zraven, ker je politično in gospodarsko povezana s svojimi nekdanjimi kolonijami (ki jih je danes prekrstila v Commonwealth). Takoj se vidi, da niso zraven progresivne ali komunistične države, tudi ne reakcionarne ali konservativne Španija; Švice ni poleg, ker hoče biti popolnoma nevtralna, tudi ne severne države, mogoče iz istega vzroka ali pa, ker so zaradi morja bolj povezane z Anglesko, ali pa se bojijo s svojim pristopom preveč razburiti Sovjetsko zvezo. To velja tudi za Avstrijo. Naj si bo kakor koli, jasno je, da bi bila ta zahodnoevropska zveza lahko velike važnosti in koristi, ker je vse povezano ali celo v sklopu z drugimi organizacijami kakor MEC (Middle Europe commerce — Trgovska zveza srednje Evrope) bolj točno bi bilo Zahodne

Evrope. Posebno važna pa je povezava s pomočjo OECE (Ekonomska povezava teh držav, ki je pred petimi meseci menjala ime v OCED), in potem organizacija za znižanje carin med temi državami. Praktičen primer: Vam je znano, kako so poljski in kmečki pridelki poceni v Italiji, v Nemčiji pa zelo dragi. Kako dragi in manjvredni so n. pr. industrijski predmeti, stroji, optika, fotografski aparati v Franciji in Italiji, kako imenitno blago se pa dobi v Nemčiji in razmeroma poceni. Vsi veste, kako so se med vojno in deloma tudi po vojnah različne države zabarikadirale na mejah in niso pustile uvažati ne denarja ne blaga še manj izvažati, ali pa so zasolili za vsak uvoz grozno carine. Zahodnoevropska skupnost skuša tukaj pomagati: Nemčija je morala že nekoliko znižati uvozne carine za italijansko vino in poljedelske predmete, menda vsako leto za 10%, Italija in Francija pa ne sme ta več ščititi in podpirati svoje industrije z višnjem uvoznih carin za nemško industrijo. Do sedaj smo videli nemške avtomobile samo pri konzulatih in tujcih, danes vidite v Italiji že vse polno DKW (Deutsche Kraftwerke) in Volkswagen. Drugi praktičen primer je CECA (Organizacija za izmenjavo po znižani carini za jeklo in najfiniji premog). Znano je, da so Francija, Belgija in Luksemburg na meji z Nemčijo bogate na železni rudni, a manj bogate na tem premogu, Nemčija pa manj bogata na železu, a zelo bogata na tem premogu. Prej sta te dve nasprotni skupini kljubovali sosedu, sedaj je ta izmenjava možna ravno zaradi znižanja carin in v bodočnosti kaže, da bo še boljše.

In preden končam, bi hotel razložiti vzrok mojega pesimizma. Najstarejša od vseh teh organizacij in nekaka podlaga vseh teh postopnih združevanj je bila OZN (Organizacija združenih narodov), ki je

(Nadaljevanje na 9. strani)

GOSPODARSTVO

Vino moramo pretočiti

Preden nastopi spomladanska vročina, mora biti vino pretočeno, da je s tem oproščeno vsake lege oziroma drožij. Tudi kdor je prvič pretakal komaj v januarju, naj sedaj to delo ponovno opravi.

Vina zadnje letine žal niso vsa v najboljšem stanju. Večina vin je motna, mnoga — če ne vsa — pa so nekam trpka zaradi preobilice naravnih, to je nehlapnih kislin.

Sedaj je čas, da motna vina ščistimo. Predvsem moramo ugotoviti, če so zdrava. Če poleg motnosti v njih najdemo še kakšno drugo napako ali bolezen, moramo najprej to ozdraviti oziroma odpraviti. Mnoga letošnja vina so namreč vlačljiva, mnoga pa imajo kan. O teh boleznih smo že pisali in povedali, kako se zdravijo.

Za čiščenje vin imamō celo kopico čistil. Najbolj zanesljivo je čiščenje z želatino, katere vzamemo po 10 gramov na hl. Preden vinu dodamo želatinasto čistilo, moramo v njem raztopiti še po 10 gramov tani na hl. Drugo, moderno čistilo je bentonit, ki je v bistvu zelo skrbno očiščena španska zemlja. Za vsak hl navadno potrebujemo po 75 gramov. Vinogradnikom ne svetujemo, da za čistilo uporabljajo mleko, ker na ta način navadno več škodujejo kot koristijo. Mleko mora namreč biti popolnoma sveže in posneto. V trgovini je mnogo čistil, pripravljenih na osnovi ferociankalija. Se vedno veljavni italijanski zakon o vinih prepoveduje porabo teh čistil, toda zdravstvena oblastva niso več tako stroga, če ugotovijo, da je kdo uporabljal ta čisti-

la, saj bodo s prihodnjim zakonom o vinu dovoljena. S čistili na podlagi ferociankalija postanejo vina čista v nekaj dneh. Če kletar uporablja ta čistila, naj se strogo drži teh navodil.

Če so vina pretrpka, ker vsebujejo preveč naravnih nehlapnih kislin, jim nekoliko pomagamo, če del kisline odstranimo tako, da jim dodamo nekaj apnena karbonata. Vsakemu pretrpkemu vinu lahko brez skrbi dodamo po 100 gramov apnena karbonata na hl: apneni karbonat je zelo lahek prah, ki ga kar stresemo v vinu in nato dobro premešamo. Če vinu dodamo po 100 gramov apnena karbonata na hl, mu s tem odvzamemo po poldrugo tisočinko kisline. Apneni karbont dodamo samo vinu, kateremu smo odstranili drožje.

Vsem zdravim vinom, ki smo jih čistili ali ne, moramo teden dni pred pretakanjem dodati po eno kocko enososine na hl. Če pa vina količkaj spreminjajo barvo ali se nam zdijo sumljiva, sta potrebni 2 kocki enososine na hl: kocke zdrobimo, jih raztopimo v mali količini vina, in zlijemo v sod, kjer ni treba mešati. Pri pretakanju seveda ne žveplamo.

JOGHURT IN BIOGHURT

Joghurt ali z odbranimi bakterijami okisano mleko ima vedno več ljubiteljev in zato se potrošnja dviga. Posebno mnogo joghurta porabljajo Francozi. V zadnjem času pa se je ravno v Franciji pojavila nova vrsta joghurta, ki se imenuje »bioghurt«. Izdelujejo ga iz mleka, v katero vcepijo bakteriji »streptococcus lactis« in »lacto-bacillus acidophilus«.

HRANILNA VREDNOST PIŠČANCEV

Perutninarstvo se je v povojnih letih po svetu zelo razširilo. Kolikšna je potrošnja piščancev, pa ni natančno znano. Največ jih gotovo porabljajo Amerikanci (ZDA), saj znaša potrošnja na osebo in leto okoli 13 kg. V Franciji znaša povprečna potrošnja 7 kg, v Angliji 4 kg, zelo malo piščancev pa porabljajo Nizozemci. Ta država izvozi letno nekaj stotin milijonov en dan starih piščancev za rejo, precej jih tudi sami redijo, a le malo jih porabljajo doma, saj znaša povprečna letna potrošnja komaj nekaj več kot 1/2 kg.

V Italiji cenijo proizvodnjo perutninskega mesa, predvsem piščancev, na 1.300.000 stotov letno, kar pa ne zadostuje za domače potrebe. Zato Italija uvozi letno še nad 120.000 stotov piščancev, tako da znaša srednja potrošnja okoli 3 kg na osebo in se stalno dviga. Vendar opažamo, da je v Italiji razširjen nekakšen odpor proti piščancem, ki so bili vzgojeni v baterijah. Kako pa je s hranilno vrednostjo piščančja, da je glede hranilne vrednosti meso piščancev približno toliko vredno kot goveje meso. — In cena? Danes je meso od piščancev približno toliko vredno kot goveje meso. — In cena? Danes je meso od piščancev odločno cenejše kot goveje, vsled česar je razumljivo in opravičeno, če se potrošnja perutnine dviga.

SE ENA PRIPOROČLJIVA KRMNA RASTLINA

Pri podsejevanju travnikov in pašnikov ne smemo pozabiti na rožičkasto nokoto (*lotus corniculatus*, ginestrino, žalus).

Rožičkasta nokota spada med deteljice, a se od navadnih detelj razlikuje tudi po tem, da je trajna. Zelo globoko v zemljo požene srčno korenino in zato prav dobro prenaša sušo. Najbolje seveda uspeva v zmerno vlažnih in rodovitnih zemljah, a za naše kmetovalce je zato važna, ker uspeva tudi v slabših zemljah in je trpežna.

Nokota zelo izboljša krmo. Na vsakih 100 kv. m površine potrebujemo največ 150 gramov semena.

MLEKO JE TEMELJ AMERIŠKE PREHRANE

V Ameriki oziroma v ZDA mlekarstvo stalno napreduje. Mleko smatrajo za temelj prehrane, saj predstavlja strošek za mleko 15% vseh izdatkov ameriške družine. Povprečna potrošnja mleka znaša letno 125 kg in poleg tega še 20 kg smetane, od katere skoraj 7 kg v zmrznjeni obliki. Povprečna cena za mleko je 23 dolarskih centov ali 144 lir za liter. Družine dobijo večino mleka naravnost iz hleva, brez pastoriacije, a je ohlajeno.

ZGODNJA POMLAD

Prekrasno februarско vreme se je nadaljevalo v marec in pomladansko cvetje se je pojavilo dobrih 14 dni prej kot druga leta. Breskve so cvetele pri nas navadno po 25. marcu, letos pa so začele žareti že 10. marca in 15. marca so začele cvesti zgodnje češnje.

Zgodnja pomlad vpliva tudi na tržne cene. Nekaterih vrst zelenjadi je že toliko na trgu, da se kar težko proda, čeprav po nižjih cenah. Padajo tudi cene živinski krmi, predvsem senu, pa tudi pšenični slami, ki je na nekaterih trgih dosegla tudi 2000 lir za stot. Seno postaja cenejše, ker bo letos bolj zgodnja košnja sveže krme, pri nas predvsem detelje inkarnatke.

ŽENA IN DOM

JEJMO VEČ SADJA IN ZELENJAVE

Hrana je plamen, v katerem zgoreva človeški organizem. Iz zgodovine vemo, da je bil boj za zadostne količine živil nič kolikokrat povod velikih preseljevanj in borb. Takrat si je človek le prizadeval, da se nasiti; da količinsko zadosti svojim potrebam. Sele pozneje se je pojavilo še zanimanje za kakovost hrane. Zdravstvena veda je namreč dognala, da za človeka še ni dovolj, če je sit, temveč tudi to, kako se človek hrani, v kakšnem količinskem razmerju so zastopana posamezna živila v njegovih dnevniških obrokih. Z razvojem medicine, sociologije, zlasti pa fiziologije in biokemije, so bile šele dane osnove za novo — sorazmerno mlado — prehranjevalno vedo.

Pri predavanjih o zdravi prehrani slišiš pripombe: »Stari ljudje niso nič vedeli o beljakovinah, vitaminih in rudninskih snoveh, pa so navzile temu jedli, živeli in delali. Zakaj danes toliko govorjenja o tem?« Drži, da so se ljudje hranili brez posebne znanja o prehrani, toda pogledjmo, kako dolga je bila njihova povprečna življenjska doba in katere bolezni so jih mučile.

Znano je, da je vzrok podaljšanja življenjske dobe v XX. stoletju tudi boljša in pravilnejša prehrana. To zlasti dokazujejo dežele, kjer posvečajo dovolj pozornosti prehranjevalni politiki. Znanost nam je odkrila, iz katerih snovi je sestavljen naš organizem in katere snovi potrebuje v določenih količinah v vsakodnevni prehrani za pravilen razvoj,

obstoj, zdravje, delavnost in slednjic za daljšo življenjsko dobo. Prehrana nam mora dajati snovi, ki so gradivo za rast in vzdrževanje vseh različnih tkiv v organizmu. To so beljakovine rastlinskega in živalskega izvora. Dajati mora snovi, ki nudijo telesu toploto in energijo za delo. Te snovi so maščobe, sladkorji in škrob v žitaricah in krompirju. Vse to pa še ne bi bilo dovolj. Telo prav tako nujno potrebuje snovi, ki urejajo pravilno delovanje našega zamotanega organizma, to je vse njegove življenjske procese. Te snovi so tako imenovane zaščitne snovi — rudninske snovi in vitamini. Prav slednjih je največ v sadju in zelenjavi. Iz tega nujno sledi, da sadje ni v prehrani nikako razkošje, ampak je prav tako nujno potrebno kot kruh, meso, mleko, maščobe itd. V naši prehrani ne sme biti sadje samo bolj ali manj zaželen dodatek, ampak važna sestavina, če hočemo dati otroku najboljšo dediščino — zdravje in če hočemo biti sami zdravi.

Kakor je treba nuditi stroju vse, kar zahteva za pravilno delovanje in dolgo življenjsko dobo, prav tako je treba nuditi telesu vse, kar telo potrebuje. Niti pri oskrbovanju stroja, niti pri prehrani telesa ne moremo trpeti polovičarstva. Zdravilne snovi, ki jih uživamo v jehi in pijačah, so mnogo bolj prijetne od zdravih snovi, užitih v zdravilih potem, ko smo zdravje že izgubili. Ne samo veliko prijetnejše, tudi veliko cenejše so, če pomislimo, koliko denarja stane bolezen v družini, da o skrbeh in drugih težavah sploh ne govorimo.

Iz Goriške

SMRT

V soboto dopoldne so v Gorici pokopali upokojenega sodnika dr. Alfonza Rakuščka. Doma je bil s Kobariškega, kjer se je rodil pred 74 leti. Po šolanju v goriškem malem semenišču je šel študirat pravo v Gradec. Po končanih naukih se je posvetil sodni praksi. Služboval je po raznih krajih in tudi v Tolminu ter Trstu. Tu je moral večkrat opravljati kočljivo dolžnost izpraševalca pri raznih fašističnih atentatih in obravnava, kar mu je pripomoglo, da je bil premeščen v Vercelli. Od tam so ga zavezniki poklicali za predsednika sodišča v Gorici. Po letu 1949 je bil premeščen kot svetnik k prizivnemu sodišču v Benetke. Upokojen je bil pred štirimi leti in je takrat dosegel čast najvišjega kasacijskega svetnika; menda najvišjo stopnjo, katero je kdaj dosegel Slovenec v italijanski magistraturi. Pokojni je kljub svojemu položaju kazal vedno svoje slovensko prepričanje. Pred smrtjo se je z volili spomnil tudi nekaterih slovenskih kulturnih ustanov. Blag bodi spomin nanj! Sorodnikom izražamo naše sožalje.

DOBERDOB

Odbor vodovodnega konzorcija CAFO je končno razpisal natečaj za prevzem dela pri vodovodnih napravah. Gre za napeljavo vodovodnega omrežja po hišah v vsej doberdobski občini. Stroški za ta dela so preračunani na 11 milijonov 400 tisoč lir. K natečaju za prevzem teh del je odbor povabil 16 podjetij. Nekaterim se zdi odobrena vsota prenizka, zato se za ta dela preveč ne tržejo.

KRMIN

V nedeljo je lesno podjetje g. Ivana Prinčiča slavilo pomemben praznik. Podjetni lastnik, po rodu Goričan, je silno razširil svojo tovarno pohištva in lesnih izdelkov. Njegova tovarna je zrastle skoraj iz nič in se je razvila danes v eno največjih in-

dustrij v goriški pokrajini. Krasne sobe podjetja Prinčič so že doslej vzbujale po vseh razstavah, doma in v tujini, največje zanimanje.

V nedeljo je lastnik otvoril novo tovarniško poslopje v razširjenem obratu. Po blagoslovitvi je sam goriški prefekt prerezal trak ob vhodu. K otvoritvi so prišli zastopniki vseh upravnih in gospodarskih ustanov. Ko so zatulile v vseh obratih sirene, so številni gostje stopili v nove oddelke, kjer so delavci stali v novih in okusnih delavnih oblekah, vsak pri svojem stroju. Lastnik Prinčič je navzočim razkazal delavnice in stroje. Poudaril je, kako je po mnogih poskusih prišel do zamisli tipiziranega pohištva, študijske sobe, ki je našla odmev celo v severnih državah. Prefekt je pri zakuski izrazil podjetnemu tovarnarju največje priznanje. Tudi mi voščimo gospodu Ivotu, da bi njegova tovarna vedno bolj uspevala in kazala podjetnost tudi slovenskega duha.

Odprto pismo goriškemu g. nadškofu

(Nadaljevanje s 5. strani)

som, po katerih se sv. Cerkev ravna v drugih, zlasti v misijonskih deželah.

Za nas, večkrat, ne velja binškošni čudež, ko je sv. Duh govoril tako, da ga je vsak razumel v svojem jeziku. Za pastirje nam postavljajo osebe, ki našega jezika ali sploh ne poznajo ali se ga ne marajo posluževati.

Ali ni očitna in naravnost neverjetna diskriminacija v tem, da moramo, zlasti v mestu, sprejeti kot župnike osebe, ki našega jezika ne poznajo, po drugi strani pa se našim župnikom na deželi (ki so vsi vešč italijanščine!) zabranjuje, da poučujejo verouk svoje lastne župljane na italijanski šoli? Vemo sicer, da se to dogaja pod pritiskom javnih, samozvanih »krščanskih« oblastí. Toda dogaja se na čisto cerkvenem področju, pa nismo opazili, da bi cerkvena oblast to krivično početje javno in odločno obsodila.

Slovenski jezik, ki bi po naravnem pravu moral imeti dostop v vse javno življenje mesta, v katerem živimo, ga žal nima niti v cerkvene urade in niti ne na vrata mestnih cerkva! Prevzvišeni! Gospod Mazora je bil velik in neustrašen branilec naših pravic. Zato smatramo njegovo odstranitev za hud udarec, ki je namenoma naperjen proti našemu javnemu verskemu udejstvanju. Zato Vas vljud-

no naprošamo, da Vaš odlok prekličete.

Ce pa mislite za potrebno, da gospoda Mazoro promovirate na višjo stopnjo službene lestvice, tedaj Vas naprošamo, da ga imenujete za župnika na Travniku, če že ne za italijanske pa vsaj za slovenske vernike.

V upanju, da bo naša prošnja naletela pri Vas na ugoden odmev, Vam spoštljivo poljubljamo pastirski prstan.

Skupina slovenskih vernikov

Kaj menite o Združeni Evropi?

(Nadaljevanje s 6. strani)

bila ustanovljena po drugi svetovni vojni in se je zdela še najbolj popolna in še najbolj pravična in nevtralna; tedaj ni bilo še tako velikih nasprotij med zahodno miselnostjo, ki ji načelujejo in predstavljajo Združene države, in med vzhodno mentaliteto, ki jo predstavlja Rusija, pardon Sovjetska zveza (Kitajska se je tedaj šele gradila). Vse države so bile v plenumu skoro enako zastopane, vsaj na papirju. Velevati smejo pa le Amerika, Rusija, Francija in Kitajska v različnih odsekih (politični svet, varnostni svet, UNESCO, FAO, UNICEF itd.) s pravico veta in značilno je, da je Sovjetska zveza dala že stoti veto. Plenum je imel tedaj okoli 50 članov. Danes po vstopu mnogih afriških držav se bliža že številu 100. Eden prvih vzrokov za poostritev nasprotja med obema taboroma je bil ravno slučaj, da so naslov velesile dali Formozu, ki nima niti 5% prebivalcev rdeče Kitajske. Kam smo v tej »Stekleni palači« prišli, vidimo danes najlepše pri razpravah o Kongu. Za eno stranko je Lumumba največji narodni junak Afrike, za drugo največji izdajalec, ki ne zasluži drugega kot smrt. Prišli smo tako daleč, da, če reče Amerika, da je nekaj belo, odgovorj Gromiko gotovo črno, in narobe. Po prvi svetovni vojni je bilo tudi nekaj takega z Društvom narodov s sedežem v Zenevi. Tudi to »Društvo narodov« je žalostno končalo, čeravno ni imelo nobene resnične moči. Če je katerikoli narod ali država napadel slabejšega sosedu, je imelo to združenje pravico in mogoče celo dolžnost, izraziti javno ukor ali opomin — tako imenovane sankcije — kar se je zgodilo proti Mussoliniju, a proti Hitlerju še tega ni bilo. In pravijo, da je ta prediznost itaiije celo velikemu Churchillu imponirala. Tudi Društvo narodov je imelo v svojem sklopu neko sestersko organizacijo, s sedežem v Locarnu, kjer sta prvačila dva imenitna Evropejca Stressmann za Nemčijo in Briand za Francoze. O prvem ne vem, kako je končal, upamo, da ni umrl od srčne kapi, zaradi razočaranja in obupa nad človeštvom; ubogi Briand pa je res končal krivično in po nedolžnem pri napadu na kralja Aleksandra I. v Marseillu. To bi bil vzrok mojega pesimizma. Zgodovina nam ne priča samo o slavi ampak tudi o podlosti človeškega rodu.

A že naslednji hip je spet sijalo sonce in stvari so zadobile nazaj svoj sončni, vedri videz. Z očmi sem vpil vase vsako skalo, vsako osamljeno drevo, vsako trato, vsak vrh, ki se je zarisal v daljavi. Tupatam se je cesta čisto približala morju, da sva zaslislala zamolklo bučanje pljuskavice ob čeri in zagledala belo razpenjeno vodo ob njihovem vzočju.

Nobenemu se ni ljubilo govoriti, le ona je včasih pobožala mojo roko. Morda se je čutila srečne; meni pa je bilo težko pri srcu. Nikdar več: sem razmišljal.

Včasih sva pripeljala mimo kakšnega samotnega, tihega zaliva, obdanega od skal in polnega sonca; tedaj me je pogledala. Toda jaz nisem odgovoril na vprašanje njenih oči, ampak še povečal hitrost vozila. Samo nasmehnila se je in se še bolj stisnila k meni. Menila je, da hočem še dalje, v še večjo samoto, da bova zares sama, da bodo morje in pokrajina in nebo nad nama pripadali le nama. V resnici pa sem hotel voziti čim dalje, da bi skrajšal čas, ko bova skupaj, čas moje muke in tajnega slovesa.

Vendar preveč le nisem mogel podaljšati vožnje, če sem hotel biti pravočasno nazaj. Dneva bo kmalu konec — tega zadnjega dneva.

Zmanjšal sem torej počasi hitrost vozila in ga usmeril po stranski cesti v majhen skrit zaliv, kjer sva bila že večkrat. Pravzaprav niti ni bil zaliv, ampak samo ena izmed mnogih polkrožnih zarez, ki jih je morje izdobllo v obalo. Na obeh koncih se je končavala v strmih skalnatih rtičih, na sredi pa je svet položno padal proti morju. Nekaj sto metrov dalje v morju je le-

Povzatek iz vesolja

E. Z.

B.

žal majhen otoček, ki je zapiral obzorje. Na njem je rastlo nekaj pritlikavih smrek in brez, katerih bela debela so se bleščala v opoldanskem soncu. Malo nad morjem so bile s travo in gramovjem porastle razvaline dveh kmetij, ki so stale tam v davnem času. Zdaj je bilo vse zapuščeno in nikjer več žive duše. Le med visokim rastlinjem je bilo opaziti tu pa tam kako bilko rži ali kako zdaj že podivjano vrtno rastlino. Vedno me je mikalo ugotoviti, če je tista rž še rodila dobro zrnje, a nikoli nisem prišel do tega. In nikdar več tudi ne bom imel te priložnosti. Ne vem, zakaj mi je žal celo po tem. In po tistih belih brezah na otočku...

Nikoli se ni nihče izgubil v tisti samotni zalivček in nikdar nisva slišala za njegovega lastnika. Morda je bil last tistih še davnih kmetov, ki pa so se izselili, ko se jim ni več izplačalo obdelovati zemlje, ali pa so izumrli. Tako sva si ga lastila midva. Dala sva mu celo novo ime. Izmislila si ga je Eva. Pravila mu je »Najin zaliv« in lepšega imena mu pač ni mogla dati. Poznala sva mnogo prijetnih in samotnih koticov na obali, a ta nama je bil najljubši.

Dalje

ŠPORTNI PREGLED

Tretji pregled zimskih športov leta 1961

Sixten Jernberg najboljši tekač

Kdo je najboljši tekač s smučmi na svetu? Ta je brez dvoma Šved Sixten Jernberg.

Oglejmo si njegovo športno pot. Sixten je že kot otrok preživljal ure in ure v zasneženih gozdovih švedske pokrajine Wildmark. Mati mu je večer za večerom pripovedovala o divjih medvedih, volkovih in losih, da bi malega Sixtena prestrašila in da se ne bi preveč oddaljeval od hiše. Toda dosegla je prav nasprotno, kajti Sixten je še z večjo vnemo lazil po gozdovih. Gozd mu je pomenil življenje. Bil je nato najprej kovač, zatem pa je postal gozdar. Vedno je rad smučal in njegovi tovariši so opazili, da je v tem belem športu neverjetno vzdržljiv. Pregovorili so ga, naj sodeluje na nekem tek-

Kolesarstvo na dnevnem redu

Kolesarska sezona je v polnem razmahu. V soboto je bila klasična otvoritvena dirka Milano-Sanremo. Glavni favorit je bil svetovni prvak Belgijec Van Looy. Toda v ligursko mestece je prvi prišel mladi Francoz Poulidor, veliko upanje francoskih kolesarjev. Van Looy se je moral zadovoljiti z drugim mestom, tretji je bil Benedetti.

Prejšnji teden se je zaključila tudi znana etapna dirka Pariz - Nica. Končno zmago je osvojil Francoz Anquetil pred Groussardom (Francija) in Planckaertom (Belgija).

Tudi Španci so imeli svojo etapno dirko, in sicer dirko po Vzhodu. Največ zmag je dosegel hitri Poblet, toda na koncu je prvo mesto pripadlo Špancu Botelliju.

V Belgiji je bilo pet dirk. Zmagali so: De Cabooter (Horelbeke - Antwerpen - Horelbeke), Schils (Hoegarde - Antwerpen - Hoegarde), Van Stenbergen (dirka 11 mest), Verachter (dirka po Hesbayeu) in Borra (dirka po Ardenah).

V Franciji pa sta zmagala Graczyk (Criterium Frejus) in Španec Gil (dirka po vzponu Courbons).

V salonu sta že nekaj časa molče sedela Vrhovec in njegova žena.

»Tako torej,« je prekinila tišino gospa Matilda, »ti meniš, da bom pristala, naj spet pride v hišo?«

»Vendar...«

»Na noben način,« je vzkliknila vsa ogorčena. Bolezen se prenese... tu so otroci.«

»Tako hudo vendar ni.«

»Nevarnost še obstaja. Če pomislim na našega Rolfca. Pa še ta Delica... res ta otrok nam prinaša samo nesrečo.« Z ihto je nadaljevala. »Na svet je prišla brez najinega blagoslova; njenega očeta tudi ti nisi maral za zeta.«

»Res je, toda na kakšen način je treba vendar urediti...«

»Brez mene ne, Rudi! Raje zapustim z mojimi Rolfom to hišo, kakor da ga izpostavim nevarnosti.«

»Kaj torej? Adrana ne more vzeti otroka k sebi.«

»Se bo že našel kak izhod, Rudi,« se je na tihem razveselila gospa Matilda. Vedela je, da je ubrala pravo struno, ko je zagrozila, da bo šla iz hiše.

»Sporočiti njej, da se sedaj še ne more preseliti k nam. Za otroka naj si ne dela skrbi.« Jezno je dvignila glavo: »Sicer se pa mora zadeva z otrokom urediti. Bom že našla pot, da se znebimo tega bremena.«

Adrana pa je prav isti dan sedela vsa strta v bolniški sobi. Krasno sonce je polnilo

prostor, ptičje gostolenje in duh cvetja z vrta sta omamljala zrak. Njo pa je grizlo, kar ji je rekel oče pri zadnjem obisku. Kako si je želela počivati ob dragem rajnem, da ne bi več občutila duševne boli. Njene šibke moči niso več mogle prenašati bremena. Sestra Klementa je opazila spremembe na bolnici. Večkrat jo je skušala razvedriti, a vse zaman.

Jernberg je pred kratkim izjavil: »Letos bom manj treniral in tekmoval, kajti letos je vmesna sezona in imam dovolj časa, da se zopet dobro pripravim za svetovno prvenstvo, ki bo prihodnje leto v Zakopanah na Poljskem. Toda preveč ne smem popustiti, kajti Finci, Rusi in moji mlajši rojaki so nevarni tekmeči.«

Splošna preizkušnja prihodnjega svetovnega prvenstva v klasičnih disciplinah je letos bila prav v Zakopanah, kjer je že vse pripravljeno za veliko prihodnje tekmovalce. Učležba na letošnjem tekmovalstvu je bila številna in tudi na visoki ravni. Najštevilnejše so bili zastopani Rusi, vzhodni Nemci, Italijani, Čehi in seveda domačini. V tekih so bili najbolj uspešni Rusi. Zmagali so v štafeti 4x10 km ter po zaslugi Genadija Vaganova tudi v tekih

na 15 in na 30 km. Odlikovali so se tudi Rusa Kuznjecov (tretji na 15 in na 30 km) in Kolčín (drugi na 15 km) ter Norvežan Storelvmo (drugi na 30 km). Največji uspeh pa so Rusi dosegli tudi v Spartakiadi, ki je prav tako bila v Zakopanah. Tudi pri ženskah so bile Rusinje brez konkurence (I. Gusakova) tako v štafeti kot v teku na 10 km.

Letošnja sezona se je začela na Švedskem, in sicer s tekom na 18 km. Boj je bil zelo hud in številni mladi tekmovalci so skušali poraziti Jernberga. Med temi so bili Roennlund, Stefansson, Grahm in Raemgaard. Zmagala sta z istim časom Jernberg in Roennlund.

Tekači so se nato preselili na Norveško. Tekmovali so za pokal Monolito. Tudi tokrat so bili Švedi najboljši, saj so osvojili prva tri mesta. Zmagal je mladi Roennlund, pred Jernbergom in Grahnom. Larsson (Švedska) je bil 5., Hakulinen (Finska) pa 6. Tretje mesto pa je pripadlo domačinu Stensheimu. Proga je bila dogla 15 km.

Da je Sixten Jernberg še vedno najboljši smučarski tekač, je dokazal s prepričljivo zmago v teku na 20 km v Limi.

Jernberg je dosegel lep uspeh tudi v Sovjetski zvezi. Čeprav je bil premagan v teku na 30 km, je osvojil prvo mesto v teku na 15 km in pustil za seboj za več kot minuto Norvežana Stensheima. Presenetljiv poraz so doživeli sovjetski tekači, saj se je njihov najboljši tekmovalac Kolčín, uvrstil šele na 8. mesto.

Huda je bila bitka tudi v Falunu (Švedska), in sicer v teku na 30 km. Tokrat so zmagali Finci. Zasedli so prva tri mesta (1. Mentyranta, 2. Pesonen in 3. Resenen). Domači so bili odločno poraženi. Roennlund je bil četrti, Larsson sedmi in Jernberg osmi. Švedi so bili poraženi tudi v Lahtiju, in samo mladi Roennlund je kljuboval Norvežanom. Zmagal je Norvežan Groenningen pred Roennlundom in Stensheimom. Švedi so zmagali tudi v Delsboju (I. Larsson — 20 km) in v Leš Rousseu (I. Olsson — 15 km).

Od ostalih tekmovalcev bi bilo vredno omeniti zmago Cveta Pavčiča v Bohinju, in sicer v mednarodnem teku (nastopali so tekmovalci Italije, Avstrije, obeh Nemčij in seveda Jugoslavije) na 15 km ter zmago Olssena (Švedska) v Cogneju (Italija). V Cogneju je bila tudi znana tekma za pokal Kurikala, in sicer v štafeti 4x10 km. Za prvo mesto so se potegovali samo Italijani, najboljši smučarski tekači srednje Evrope. Francozi so bili tretji, Jugoslovani pa deveti.

17.

Priredil R. B.

STRTA SRCA

prostor, ptičje gostolenje in duh cvetja z vrta sta omamljala zrak. Njo pa je grizlo, kar ji je rekel oče pri zadnjem obisku. Kako si je želela počivati ob dragem rajnem, da ne bi več občutila duševne boli. Njene šibke moči niso več mogle prenašati bremena. Sestra Klementa je opazila spremembe na bolnici. Večkrat jo je skušala razvedriti, a vse zaman.

—0—

Adrana si je bolešno zaželela videti otroka. Že eno leto je minilo; vsak dan je hrepenenje po Delici rastlo in jo mučilo. Še bolj je trpela ob misli, da ne sme otrok k njej, da se ne naleze boleznim. Ona, mati, se mora celo braniti, da bi jo objela. Delica je menda sploh ne pozna. Bog ve, če se njena dojljka dovolj zavzema za otroka. Želela si je v očetovo hišo, da bi videla otroka, pa se je spet zbala. Od dne do dne je pričakovala pismo od očeta, tudi tega ni bilo.

Iz misli jo je zdramil zdravnik.

»No, gospa Vrhovčeva, kako gre?« jo je prijazno nagovoril. Ko je opazil njen izmučeni obraz, je spremenil besede: »Seveda, razumem, vsak naš bolnik si želi čimprej

iz zavoda. Toda, če še ni mogoče, se je pač treba vdati.«

Adrana je v strahu dvignila glavo: »Kaj pomeni to, gospod doktor, ali je včerajšnji pregled...?«

»No, no, nikan nobenega strahu. Še nekaj časa boste pač morali ostati pri nas, zato pa bo tudi bolezen popolnoma zginita.«

Adrana je samo pokimala z nasmeškom. Ona, pa zdrava! Nič več ni verjela. Prav ta razgovor jo je uveril, kako slabo je z njenim zdravjem. V krčevitem joku je objela glavo z rokami in ihtela v mizo.

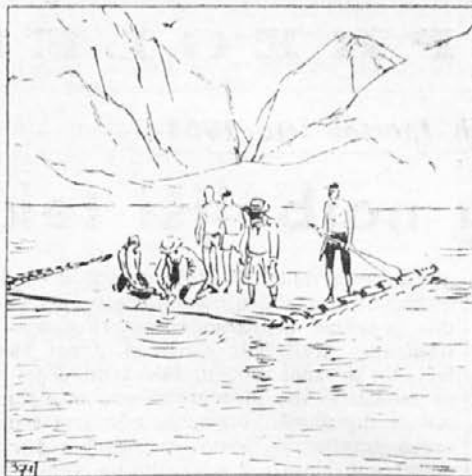
Minila je skoro ena ura, ko je Adrana dvignila pogled. Njene poteze so se kazale povsem druge, izraz na obrazu je bil kot odmaknjen od sveta. Počasi je vstala in šla k omari. Hitela se je preoblačiti. Pred očmi ji je stala rojstna hiša; gozdček, kjer se je še kot otrok igrala; tam zadaj so nasadi in njive; ljubek potoček z ribnikom. Misli so jo utrudile; z roko si je šla preko čela. Zopet so se vrstile slike iz mladosti pred njo. Z materjo je hodila ondot. Vedno jo je mama razumela, tudi oče je bil dober z njo. Potem pa je bilo naglo vsega konec.

(Dalje)

43

Za
našen
a
i
m
l
a
i
š
eP
o
t
vn
e
z
n
a
n
oSamuel
ScowillMiki
Muster

370. Opletanje okrog starosti strica Toma, ki je trmasto zagovarjal svojih petdeset let, se je nadaljevalo vse dopoldne in družbi krajšalo čas pri sestavljanju splava. Pred kosilom je bil preprost, a trden in stabilen splav povezan. Zato je profesor naznanil, da bodo popoldne odrinili od brega, izmerili globino in se začeli potapljati.

371. Popotniki so komaj pričakali ta trenutek. Tiho in radovedno so stali na splavu ter opazovali profesorja. Učenjak je na dolgo vrv privezal precej težak kamen in ga začel spuščati pod gladino. Vrv v njegovih rokah je kopnela. Ugibali so: Pet? Šest? Mogoče celo sedem metrov? Končno se je profesorju zadelo, da je kamen obležal na dnu.

372. Začel je dvigati vrv iz vode, Peter je neučakano segel po njej in jo meril s sežnji. »Kakih sedem metrov bo, raje manj kot več,« je nameril. Profesor Grey se ni zanašal na njegove meritve. Premeril je tudi sam in šele potem pritrdil mlademu taborniku. Ko so izmerili vodo še na več drugih mestih, je dejal: »Prijatelji, začnimo!«

373. Peter, Jim in Hen so navdušeno odložili vrhno obleko in se postavili pred profesorja, čakajoč na ukaze. Toda stric Tom jih je odrinil in z dvignjenimi rokami zaklical učenjaku: »Profesor Grey! Kot vašemu najstarejšemu spremljevalcu mi gre pravica, da se potopim prvi! Te časti ne odstopim nikomur in čakam na vaš ukaz!«

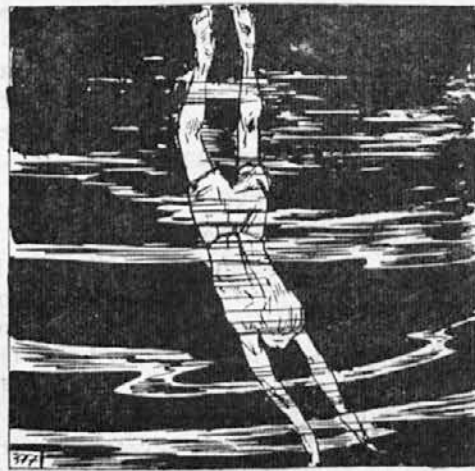
374. Ko je profesor videl vnemo v očeh starega lovca, je prikimal. »Torej: srečno!« je navdušeno zaklical stric Tom in se v lepem športnem skoku, ki ga njegovim letom res ne bi nihče prisodil, pognal s splava v vodo. Temni valovi so se zgrnili nad potapljačem, popotniki pa niso odtrgali oči od vznemirjene gladine. Čakali so dobri dve minuti.

375. Začelo jih je že skrbeti za starega lovca, ko se je njegova mokra, siva glava pokazala nad gladino v bližini splava. Prhajoč kot som se je približal splavu, kjer mu je Hen pomolil roko in mu pomagal iz vode. Nekaj časa je stric Tom lovil sapo, potem pa je razočarano zmajal z glavo: »Nobentih zakladov ni na dnu, samo blato!«

376. Profesor ga je tolažil: »Vaša vnema je bila prevelika, potopili ste se, preden sem vas mogel opozoriti. Pomisliti morate, da ležijo inkovski zakladi na dnu jezera že dolga stotletja in da so se zarili v dno. Dobro morate opazovati blato. Kjer se vam zdi nenavadno nagubano, grebite z rokami! Sicer se boste pa še mnogokrat potopili zaman.«

377. Stric Tom, ki ga je plavanje globoko pod vodo izmučilo, je legel na splav in počival. Na vrsti so bili mladi potapljači. Hen, Jim in Peter so se izmenoma poapljali in drug drugega opozarjali na oblike jezerskega dna, toda sreča se ni nikomur nasmehnila. Vendar se niso naveličali napornega dela, čeprav so že dožobra skalili vodo.

378. Bližal se je večer in profesor je odredil zaključek raziskovanja za prvi dan. Stric Tom je ugovarjal, češ da se je potopil vse popoldne samo enkrat in da bi rad še enkrat poskusil srečo. Z mladeniško živahnostjo je skočil v vodo in ostal pod gladino še dalj kot prvič. Ko je splaval na površje, so opazili razburjenje na njegovem obrazu.